

نمونه‌ای از مدرسه طبیعت

بوستان مدرسه

عوامل مؤثر بر دلبستگی دانش آموزان

و معلمان نسبت به مدرسه و فضاهای یادگیری

محمد تابش

آلودگی هوا، استفاده از فضای سبز برای کمک به حفاظت از محیط زیست و بهینه کردن فرایند تولید مصالح، سازگاری بیشتری با طبیعت پیدا می‌کنند. امروزه در کشورهای توسعه‌یافته، روی طراحی و اجرای بناهای مدارس، با رویکرد پایدار، بیشتر تأکید می‌شود و تأکید بر این است که بنای یک مدرسه باید معیارهای یک ساختمان سبز و پایدار را داشته باشد.

مثلث مراقبت

در مدارس پایدار، مثلثی از جنس مراقبت، که اصول حاکم بر مدرسه را تشکیل می‌دهد، مورد توجه قرار دارد. مراقبت از خود با توجه به سلامت و رفاه، مراقبت از یکدیگر، با توجه به همه فرهنگ‌ها و نسل‌ها و مراقبت از محیط زیست، اعم از محیط زیست دور و یا نزدیک.

مراقبت از خود

رویکرد مدارس سبز فراهم آمدن یک محیط سالم، راحت و امن است که مورد علاقه دانش‌آموزان، معلمان و کارکنان خود باشد. به علاوه شرایط و موقعیت مدرسه باید تأمین‌کننده سلامت دانش‌آموزان باشد. استفاده مناسب از روشنایی روز و تهویه طبیعی، دو ویژگی این مدارس است که بر عملکرد دانش‌آموزان اثرات مستقیم و خوبی می‌گذارند. این ویژگی‌ها، شرایط سالم محیطی را فراهم می‌کنند و موجب بالا بردن نشاط جسمی و روحی دانش‌آموزان می‌گردند و محیط دوست‌داشتنی‌تری را در مدرسه فراهم می‌کنند.

در دو شماره قبل، به تأثیرات طبیعت بر فضای مدرسه و چگونگی بهره‌بردن از آن پرداختیم. در این شماره، به ویژگی‌های مدارس دوست‌دار طبیعت یا مدارس سبز، به اختصار، اشاره می‌کنیم؛ مداری که این ظرفیت را دارند تا نه تنها محبوب دانش‌آموزان خود باشند بلکه کل افراد جامعه، به جهت نیازهای خود که متناسب با تفکر حاکم بر این نوع از مدارس است، دوست‌دار آن هستند. مدارس دوست‌داشتنی دوست‌دار طبیعت یا مدارس سبز، چه مداری هستند؟

مدارس سبز

مدارس سبز یا پایدار، مدارس مبتنی بر رویکردهای توسعه پایدار هستند. توسعه‌ای که نیازهای در حال حاضر را بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای رفع نیازهای خود، تأمین نماید. به‌طور کلی ساختمان‌های پایدار، بناهایی هستند با عملکرد و کارایی عالی که کمترین ناسازگاری با محیط طبیعی پیرامون خود و در پهنه وسیع‌تر، با منطقه و جهان را دارند و طراحی آن‌ها مبتنی بر موضوعاتی مانند حفظ منابع انرژی و استفاده مناسب از انرژی‌های تجدیدپذیر، حفاظت از منابع آب، استفاده از ساختار پایدار و حفاظت از محیط زیست است. ساختمان‌هایی که با توجه به کارایی مستقیم انرژی و منابع، حذف و محدود کردن مواد خطرناک و استفاده از مواد قابل بازیافت و کارآمد، بنا می‌شوند و با جلوگیری از

نمونه‌ای از مدرسه طبیعت

مراقبت از یکدیگر و محیط زیست

یکی از مهم‌ترین شرایط یک مدرسه سبز آن است که در هنگام ساخت و بهره‌برداری خودش آلاینده محیط زیست نباشد. البته این موضوع هر سه دسته مراقبت از خود، مراقبت از یکدیگر و مراقبت از محیط زیست با نگاه جهانی را شامل می‌گردد. مراقبت‌هایی که با انواع شیوه‌ها از جمله حفظ و صرفه‌جویی در انرژی و استفاده از انرژی‌های پاک امکان‌پذیر است.

به‌طور کلی در مدارس سبز و دوست‌دار طبیعت، با صرفه‌جویی در انرژی و در نتیجه کاهش هزینه‌های آب و برق و استفاده از این هزینه در بخش‌های دیگر مدرسه و در نتیجه، بهبود مدیریت مدرسه با توسعه امکانات دیگر، می‌توان شرایط کیفی و کمی مدرسه را بالا برد تا زمینه توسعه همه‌جانبه مدرسه فراهم گردد؛ شرایطی که علاوه بر تأمین سلامتی و رفاه دانش‌آموزان

و حتی جامعه، می‌تواند زمینه‌ساز تأمین سایر نیازها در مدرسه باشد.

مراقبت از همه انسان‌ها

صرفه‌جویی در انرژی و استفاده از انرژی‌های پاک، صرفاً جنبه اقتصادی در جهت توسعه مدرسه ندارد، بلکه در جهت توجه به جامعه و محیط زیست در گستره جهانی نیز می‌باشد. مدارس سبز، خود را بخشی از جامعه جهانی می‌بینند و مسائل را در سطح جهانی تحلیل می‌کنند. نگرش شهروند جهانی از لوازم توجه بیشتر دانش‌آموزان به محیط زیست و حفظ آن است. در این نوع از نگاه، مدرسه فصل مشترک جوامع و نسل‌هاست و آن‌ها را به یکدیگر پیوند می‌دهد. مدرسه، خط مستقیم تقسیم‌کننده نسل‌ها نیست بلکه نقطه اشتراک و اتصال آن‌هاست. مدارس آینده به دنبال گسترده کردن خود برای انجام فعالیت‌های وسیع در خدمت اجتماع هستند و در آینده، مدارس موفق‌ترند که

استفاده گسترده از انرژی خورشیدی در مدرسه

استفاده گسترده از فضای سبز

حاکمیت تفکر پایدار بر کل مدرسه

دوستی با طبیعت در مدرسه و تمام ارکان آن، یک اصل است و نباید به‌عنوان یک عنصر اضافه و فرعی دیده شود، چرا که در مدارس سبز، اولویت در برنامه‌ها، توسعه پایدار است و پایداری، تفکری است که در قلب و متن مدرسه جاری است. یک مدرسه پایدار موفق، مدرسه‌ای است که تفکر پایدار به‌عنوان یک اخلاق در قلب مدرسه و در تمام جنبه‌های درونی و بیرونی آن حاکم باشد. این مهم تنها در صورتی ممکن است که فرهنگ، احساس، تفکر و دغدغه همه ارکان مدرسه در این راستا باشد.

مدرسه سبز، معلم درس دوستی با طبیعت است

انسان و تکنولوژی، بزرگ‌ترین آسیب‌رسان‌ها به طبیعت در دو قرن اخیر بوده‌اند، اما همین دو نیز، یعنی انسان و تکنولوژی باید، طبیعت را از نابودی نجات دهند. قلب سلیم و فطرت پاک انسانی، طبیعت را دوست دارد و اصالتاً چنان لطافتی دارد که حاضر نیست پا بر روی طبیعت لطیف بگذارد. ساختمان و محیط کالبدی مدارس سبز می‌توانند خود به خود به مانند یک معلم، پیام حفاظت از طبیعت و لطافت‌های آن و چگونه دوست داشتنش را به واسطه قلب‌های پاک کودکان و نوجوانان به جامعه منتقل کند. بدیهی است که این مدارس، دوست‌داشتنی خواهند بود چرا که آن‌ها همانند معلمان مهربان و دلسوزی هستند که تلاش می‌کنند تا مراقب طبیعت و به دنبال آن مراقب نوع انسان در همه نسل‌ها باشند. البته، جامعه ما چشم‌انتظار و نیازمند داشتن چنین معلمان دوست‌داشتنی و مهربانی است.

به میزان بیشتری به جامعه اطراف خود تعلق داشته باشند و نسل کنونی موجود در جامعه را به نسل‌های آینده متصل کنند. مدارس باید از ذخایر و منابع طبیعی به‌گونه‌ای استفاده کنند که احساس نوعی یکپارچگی، در همه جوامع و همه نسل‌ها در زمینه تعلق و تملک نسبت به آن منابع ایجاد شود.

طبیعت در مدرسه و مدرسه در طبیعت

یکی دیگر از ویژگی‌های مدارس پایدار، توجه به طبیعت و عناصر آن در طراحی مدرسه است. در دو شماره پیشین به این موضوع پرداخته شد که استفاده از عناصر طبیعی در مصالح و یا ایجاد چشم‌اندازهای زیبای طبیعی در بنا و محیط کالبدی مدرسه بسیار اهمیت دارد. مطلوب‌تر آن است که تا حد ممکن، ساختمان مدرسه از طبیعت تأثیر بپذیرد تا اینکه این ساختمان بر طبیعت اثر بگذارد. در مجموع، تأثیرپذیری و ایجاد ارتباط با طبیعت و معماری سبز به کمک استفاده از پوشش گیاهی، ایجاد فضای تهی برای ورود طبیعت، در نظر گرفتن ارگانسیم‌های زنده و تلفیق با طبیعت امکان‌پذیر است.

